

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום שמחת תורה, ה'תשל"ו

חלק ה – יוצא לאור לש"פ תולדות, ה' כסלו, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

לעילוי נשמת

מרת לויבא מיכלא בהרה"ח ר' שלמה ז"ל

נלב"ע ג' כסלו ה'תשע"ה

זרחי

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי בתה וחתנה

מרת גיטל בת לויבא מיכלא

ובעלה הרה"ח ר' שמואל חיים דוד בן ח' שרה

לזכותם ולזכות כל יוצאי חלציהם

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

פישר

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"ם זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. שלהי תשרי, ה'תשפ"ד.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הננו שמחים לבשר

כי ניתן להשיג את הספר

תורת מנחם כרך פא

הכולל את מאמרי דא"ה ושיחות קודש

מש"פ חוקת־בלק, י"ב תמוז עד סיום שנת ה'תשל"ה

*

כן ניתן להשיג את שמונים כרכים הראשונים
ואת סדרת ספרי המאמרים תשי"א – תשל"ט

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תולדות, ה' כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק חמישי ואחרון מהתוועדות יום שמחת תורה ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם – התוועדות כרך שמונים ושתיים שמכינים עתה לדפוס). חלק ראשון ושני י"ל לש"פ נח וש"פ לך לך אשתקד; חלק שלישי ורביעי י"ל לשמחת תורה וש"פ לך שנה זו.

*

בתור הוספה – מכתב (תדפיס מכרכי אגרות־קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכח תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ג בחדש הגאולה, הוא חדש כסלו, ה'תשפ"ד,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

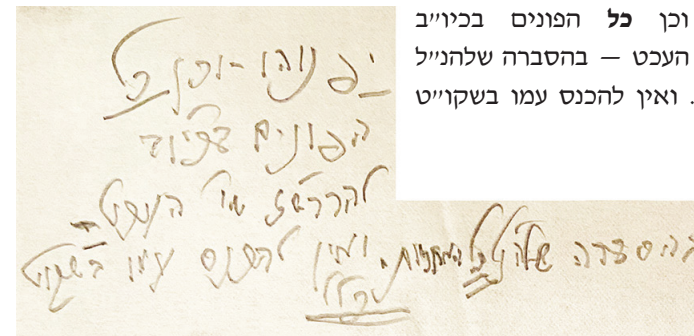
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", ובקרום ממש ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין¹⁹⁵, בגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו. [ניגנו ניגון הכנה, ניגון רבינו הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' – פ"א), והניגון "ניע זשוריצי כלפצי".
לאחרי ברכת המזון, מעריב, והבדלה – נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכל הנאספים שיחיו מ"כוס של ברכה".
אחרי ברכה אחרונה, טרם צאתו התחיל לנגן הניגון "כי בשמחה תצאו"].

הוספה

[ט' אייר, ה'תשל"ו]

פנוהו – וכן כל הפונים בכי"ב להררש"ז שי העכט – בהסברה שלהני"ל כל האחריות. ואין להכנס עמו בשקו"ט כלל.

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של א' העסקנים בשיקאגו והגלילות לרחמ"א חדקוב בתאריך זה – בו כותב (באנגלית) אודות שיחותיו עם ב' פעילי חב"ד במקום בדבר התועלת הרבה שתהי' בהקמת בית חב"ד שם אשר ישפיע רבות על הנוער היהודי, וכיון שמתעכב הדבר, ובעוד איזה שבועות יבקר בניו-יארק – מבקש הוא, ע"פ הצעתם, להיפגש ולדון עמו (עם הרחמ"א חדקוב) בנושא. – המענה דלהלן תורגם לאנגלית ע"י המזכירות, ונשלח להנמען באגרת מיום י"ט אייר, ה'תשל"ו (חתום ע"י רחמ"א חדקוב – מנהל המל"ח).
פנוהו .. להררש"ז [=להר"ר שלמה זלמן] שי העכט: ראה ע"ז אג"ק חל"א אגרת יא'תתקלט (תשל"ו).

לו. בהמשך להאמור לעיל (סט"ז ואילך) שהפסוק "כי מציון תצא תורה וגו'" הוא נתינת טעם על מ"ש לפנ"ז בנבואת ישעי' "והלכו עמים רבים וגו'", וגם על הפסוק "מלכותך מלכות כל עולמים וגו'" שלפנ"ז בפסוקי "אתה הראת" – הנה נקודת הביאור בזה בפשטות:

גם איש פשוט בתכלית מבין ורואה בעולמו, שהאפשרות לפעול על הזולת ולהצליח בזה תלוי' בכך שניכרים דברי אמת, היינו, שכאשר הזולת רואה שהוא מדבר באמת, ללא פני' או כוונה נסתרה כו', דוקא אז יכול לפעול עליו.

ולכן, כדי לפעול על עמים רבים שיאמרו "לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב", ולא רק כדי לראות מה נעשה שם, אלא כדי ש"יורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו" (במצוות השייכות אליהם), ובאופן שימשיכו להתנהג כן גם לאחרי שחוזרים מ"הר ה' – הרי זה דוקא כשהם רואים ש"הר ה'" ו"בית אלקי יעקב" הו"ע אמיתי, כיון ש"מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

והענין בזה:

כל אחד מישראל צריך להיות בבחינת "ציון" ו"ירושלים" – בדוגמת המשכן והמקדש, שהרי נאמר¹⁹⁹ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ואמרו רז"ל²⁰⁰ "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד" – ע"ז שמתנהג כפי שיהודי צריך להתנהג, ע"פ הוראות התורה שניתנה לבני" בעת מתן תורה, שאז נעשית המציאות של עם ישראל באופן ש"בחר בנו מכל העמים". ואז נעשה כל בית יהודי בבחינת "ציון" ו"ירושלים", שמשם יוצאת "תורה" ו"דבר ה'" גם לאומות העולם, כפי ש"צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח"²³⁶.

וכיון שקיום מצוות בני נח צריך להיות לא "מפני הכרע הדעת", מצד חיוב השכל או מצד דמוקרטיא, אלא "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו כו'" (ורק אז הרי הם "מחסידי אומות העולם")²³⁷ – לכן מדגישים ש"מציון תצא תורה ודבר ה'", היינו, שזוהי תורת ה', ש"נתן לנו את תורתו", שכן, הן אמת שבתורה ישנו גם הענין של הבנה והשגה [ובפרט בתושבע"פ, שנתלבשה בהבנה והשגה דוקא, שלכן, אם אינו מבין מה שלומד, אינו יוצא י"ח, ולא כמו בתושב"כ

(237) שם הי"א.

(236) רמב"ם הל' מלכים פ"ח ה"י.

שאפילו אם לא ידע מאי קאמר, ה"ה מברך ברכת התורה²³⁸], ועד ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"¹⁴⁴, אבל העיקר הוא היותה "תורתו" (של הקב"ה), וכמו במצוות, שיש אמנם מצוות שכליות, ומצוות שהם עדות, אבל העיקר הוא היותם ציוויי הקב"ה ("אשר קדשנו במצוותיו וצונונו"). וכאשר "מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" — אזי פועלים ש"הלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו".

לז. ועד"ז מובן הקשר ד"כי מציון וגו'" לפסוק "מלכותך מלכות כל עולמים":

הטעם הפשוט לכך ש"מלכותך מלכות כל עולמים" הוא — דכיון שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיגו, הרי מובן שכשרוצה שמלכותו תהי' מלכות כל עולמים, בודאי שיכול לעשות כן; אבל עדיין אינו מובן: מהו הקשר לשמחה שיהודי שמח בשמחת, שלכן אומרים זאת בפסוקי "אתה הראת" בתור הכנה להקפות? והביאור בזה:

הן אמת שכיון שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיגו, הרי אם הוא רוצה, ביכלתו לפעול בעצמו הענין ד"מלכותך מלכות כל עולמים וגו'"; אבל רצה הקב"ה שענין זה יבוא לידי פועל ע"י התורה וע"י ישראל — שמחשבתן קדמה לכל דבר, אפילו לתורה⁸³, ולהם נתן הקב"ה את תורתו — שע"ז ש"מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", יפעלו בכל העולם הענין ד"מלכותך מלכות כל עולמים וגו'".

לפני מ"ת, ה"ה הענין ד"מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור" — בכל כ"ו הדורות — מצד הקב"ה בעצמו²³⁹; אבל לאחר מ"ת, רצה הקב"ה שהענין ד"מלכותך מלכות כל עולמים וגו'" יהי' קשור עם נתינת טעם — "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

ובשביל זה צריך יהודי לכל לראש לבנות את "ציון" ו"ירושלים" בעצמו ובביתו — ע"י הנהגתו ע"פ התורה שהיא נצחית בכל מקום ובכל זמן, גם בזמן הגלות ובחוץ לארץ [ואדרבה: בחו"ל עורכים הקפות ג"פ, ואילו בא"י יש רק מנהג לערוך הקפות שניות] — לפעול שם הענין ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

(238) ראה ה' ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"נ. (239) ראה פסחים ק"ח, א.

נא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ביום השמיני עצרת תהי' לכם.

* * *

נב. כנהוג בכל שנה ושנה — יש להזכיר ולעודד ולחזק בנוגע לשמירת שיעורי חת"ת, ועד"ז גם בנוגע ל"קרן השנה", כידוע גודל הענין שבזה³¹³.

וכן ישנו הענין ד"אעלה את ירושלים על ראש שמחתי"³¹⁴ — שירושלים היא "עיר שחבורה לה יחדיו"³¹⁵, דקאי על ירושלים של מטה וירושלים של מעלה שהם מחוברים זל"ז ועד שניכר שהם ענין אחד — שיתן הקב"ה שתהי' שם מנוחת הנפש ביחד עם מנוחת הגוף, שיהי' בריא ושלם כו', וכידוע פתגם רבינו הזקן³¹⁶ שהקב"ה נותן לבנ"י גשמיות, ובנ"י עושים מהגשמיות — רוחניות, ע"ז שמקיימים תומ"צ בהידור כו'.

וע"ז ממהרים את קיום היעוד³¹⁷ "קץ שם לחושך", וכך מסיימים את ימי הגלות האחרונים, ונעשה הענין ד"יעקב — יעקב מלשון עקב³¹⁸, עקבתא דמשיחא — הלך לדרכו"³¹⁹, אל הגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו בפועל.

נג. עכשיו ניגנו ניגון הכנה, ואח"כ ניגון רבינו הזקן, ולאחריו ניגון של שמחה.

ויה"ר שמהריקודים של שמח"ת יומשך על כל השנה שתהי' שנת תורה, ובאופן שיפעל גם על העקב שברגל — כמ"ש³²⁰ "עקב אשר שמע (די פיאטע האָט דערהערט"³²¹) אברהם בקולי וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי", שכולל כל התורה כולה, תושב"כ ותושבע"פ (גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש³²²); ובאופן ד"וישא יעקב רגליו", "משנתבשר בשורה טובה .. נעשה קל ללכת"³²³.

וכך הולכים באחרית הימים, בעקבתא דמשיחא, ושומעים פעמי הגואל, החל מבשורת הגאולה ע"י אליהו הנביא, שעליו נאמר³²⁴ "והשיב

(313) ראה גם שיחת יום שמח"ת דאשתקד בסופה (תו"מ חע"ח ס"ע 202 ואילך). וש"נ. (314) תהלים קלו, ו. (315) שם קכב, ג. וראה תענית ה, א. (316) ראה "היום יום" כז טבת. כט אד"ש. כז אלול. וראה גם תו"מ חפ"א ס"ע 289. [389]. וש"נ. (317) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ. (318) איוב כח, ג. (319) ויצא כט, א ובפרש"י. (320) תולדות כו, ה (ובפרש"י). וראה גם יומא כח, ב. קידושין פב, א. (321) ראה סה"ש תרצ"ט ריש ע' 345 [389]. וש"נ. (322) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ. (323) ויצא כט, א ובפרש"י. (324) מלאכי בסופו. (318) ראה תולדות כה, כו ובפרש"י.

נוספים בתורה, שאף שיש להם גדרים שונים, שלכן "איסורא מממונא לא ילפינן"³⁰⁵ וכיו"ב, הרי הם קשורים זב"ז, כיון שהתורה היא תורה אחת. וכידוע פתגמו³⁰⁶ שהב' של "בראשית" והל' של "לעיני כל ישראל", הרי זה תיבה אחת — שבפשטות לוקחים זאת בתור צחות, אבל באמת הרי זו כללות שיטתו בלימוד התורה, שאע"פ שיש בתורה כו"כ ענינים, ציוויים, סיפורים, שירות וכו', אעפ"כ, הרי כל התורה כולה היא תיבה אחת, כך, שכל ענין פרטי שבה קשור עם כולה (ע"ד שכאשר חסר אות אחת בס"ת אזי חסר בכל התורה³⁰⁷).

ולהעיר, שאע"פ שזוהי שיטה חדשה, וצריכה הכנה במשך זמן וכו', ותלמידי הישיבה שעסוקים בסדרי הלימוד שלהם אין להם זמן לסדר לימוד זה, אעפ"כ, כיון שע"י הלימוד באופן כזה רואים את יוקר התורה, לכן כדאי שמפעם לפעם ישמעו שיעור בדרך זו, שלומדים ענין אחד כפי שמקיף את כל התורה — ששה סדרי משנה, וד' חלקי השו"ע, ולימוד באופן זה יוסיף להם רחבות ועמקות בלימוד התורה, לא רק בלימוד על אתר, אלא בכללות הגישה ללימוד התורה³⁰⁸.

ג. ויה"ר שמשמח"ת יומשך בנוגע למעשה, שהוא העיקר, שתהי' הוספה בלימוד התורה בכמות ובאיכות, ובאופן שיפרצו את המדידות וההגבלות של השיעורים שע"פ דין ולפנים משורת הדין — שיהי' כמה פעמים ככה.

וזו תהי' הכנה לביאת משיח צדקנו, שאז "תרבה הדעה והחכמה"²⁶⁶ ד"מי הדעת הטהור"³⁰⁹, ש"אין מים אלא תורה"³¹⁰, כיון שלא יהיו מניעות ועיכובים מאומות העולם ש"לא ירעו ולא ישחיתו גו"³¹¹.

ואז יראו בגילוי ש"מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור", "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", ועד שיקויים היעוד³¹² עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל ועתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות, בקרוב ממש בביאת משיח צדקנו.

* * *

וענין זה צריך להיעשות באופן ש"מציון תצא תורה ודבר ה'", והיינו, שלאחרי שהוא בעצמו מתנהג ע"פ התורה, "נאה מקיים", ה"ה גם "נאה דורש"²⁴⁰, לפעול זאת גם בעולם (ע"ז שלומד תורה בעולם, ולא באופן שמסגור מהעולם כו'), כפי שהי' בביהמ"ק שממנו היתה אורה יוצאה לעולם²⁴¹, ע"י "חלוני שקופים אטומים"²⁴², וזו היתה "עדות .. לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל"²⁴³,

ועי"ז — "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו",

ועד שפועלים שנעשה "מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור", בכל מקום ובכל זמן, גם בחוץ לארץ ובזמן הגלות.

וענין זה נפעל באופן נצחי, ולא רק למעלה, כמבואר בתניא²⁴⁴ בנוגע ליחוד שנעשה ע"י תומ"צ ש"יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד" [שזהו רק למעלה, ואילו למטה, כיון שישנו ענין הבחירה, יכול אח"כ לעסוק בדבר אחר, ועד לדבר הפכי מתומ"צ], אלא סוכ"ס הרי זה פועל גם למטה²⁴⁵, דכיון שגם ה"למעלה" הוא בגדר מקום (שלכן שייך לומר על זה "למעלה"), כך, שזהו ענין שבערך, לכן הרי זה פועל גם למטה; וכמובן גם בפשטות שבשעה שיש דין על אדם אם צריך ליתן לו שכר או כו', לוקחים בחשבון גם את הדברים הטובים שעשה כמה שנים לפני"ז, ועד שזה יכול להכריע שיהי' צדיק בדינו.

לח. וכל זה מוסיף חיות ושמחה בהכנות להקפות, ועי"ז הולכים בשמחה להקפות — שזוהי עיקר המטרה של שמח"ת, שעבודת היום בשמחה²⁴⁶, והיינו, שישנם אמנם שיעורי היום הקבועים בלימוד התורה, אבל לא בזה הוא עיקר הלהט ("דער קאָך"), כי אם בענין השמחה;

אלא שהכוונה בזה — שע"ז יתוסף בלימוד התורה במשך כל השנה, דכיון ששמחה פורצת גדר²⁴⁷, נעשית פריצת גדר בכל הרגליות שהיו לו בלימוד התורה ע"פ שו"ע, שמוסיף בזה בכמות ובאיכות.

(240) חגיגה יד, ב. וש"נ.
 (241) ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. ועוד.
 (242) מלכים"א ו, ד ובפרש"י. וראה כא, א.)
 (243) מנחות פו, ב ובפרש"י.
 (244) ראה שיחת שמח"ת תש"ג ותש"ה ס"ב (סה"ש תש"ג ריש ע' 8, תש"ה ע' 58).
 (245) מנחות שם. וש"נ.
 (246) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.
 (247) נזכר גם אודות פעולת התורה והמצוות בענין ד"מגנא ומצלא" (ראה סוטה 242).

(305) ברכות יט, סע"ב. וש"נ.
 (306) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' תג.
 (307) ראה גם תו"מ חפ"א ס"ע 299.
 (308) ראה גם מכתב כ"ז טבת שנה זו דברים. יל"ש ישע"י רמז תקג.
 (309) רמב"ם הל' מקוואות בסופן.
 (310) ב"ק יז, א. וש"נ.
 (311) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים רפי"ב.
 (312) ראה פס"ד פ' שבת ור"ח. ספרי ר"פ

לט. ובנוגע למעשה בפועל, ותיכף ומיד (לאחרי הבדלה) באסרו חג — הנה:

נוסף על הנוסח הכללי בזה, שכל אחד יקבל על עצמו החלטה להוסיף בלימוד התורה ("לאפשא לה"²⁴⁸) כדת הניתנה לו בהלכות ת"ת, ובאופן דתורתו אומנתו²⁴⁹, וכיון שהוא בא משמח"ת, הרי זה צ"ל באופן ששמחה פורץ גדר (כנ"ל) — באתי בהצעה, שכל אלו שיש להם כבר סמיכה ד"יורה יורה", תבוא עליהם ברכה שיוסיפו באותה שיטה ויקבלו על עצמם שבמשך השנה עד לשמח"ת הבעל"ט ישלימו גם "דין ידין".

ואז, הנה מלבד זאת שיתוסף אצלם הענין ד"דין ידין", אלא עוד זאת, שע"ז יתוסף אצלם גם ב"יורה יורה" שיהי בעמקות ורחבות יותר — כמודגש בשיטת הלימוד של הרגצ'ובי (כפי שרואים בספריו)²⁵⁰ שמוצא בכל ענין נקודה כללית הקשורה עם ענינים נוספים בשאר חלקי התורה, כך, שע"י לימוד כל ענין בתורה ניתוסף גם בשאר עניני התורה.

מ. ובפרטיות יותר:

ענין זה בא בהמשך להמדובר לעיל (סי"ז ואילך) בפירוש הכתוב "מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", אודות החילוק שבין "תורה" ל"דבר ה'" — שגם מי שלומד השקו"ט שכתורה באופן ד"יגעת ומצאת"²⁵¹, והוא "חריף ומקשה"²⁵², אין זה מגיע למעלה של "דבר ה' זו הלכה"¹³², שזהו אופן הלימוד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא²⁵³.

אלא שלא די בלימוד הלכות פסוקות, וכמ"ש רבינו הזקן בהלכות ת"ת²⁵⁴ ש"יש אוסרין להורות... מתוך הלכות פסוקות בלי טעמים שלמד" (וע"ד מ"ש בגמרא²⁵⁵ שאלו ש"מורין הלכה מתוך משנתן" נקראים "מבלי עולם"),

[ואין צריך לומר שלא די בכך שילמד קיצור שו"ע באנגלית... ולאחרי שיבחן על זה יהי פוסק בישראל בכל הלכות התורה, ועד לענינים של י"ג העיקרים — כהפירצה שנעשית בשנים האחרונות, שאין כאן המקום להאריך בזה],

וככל שתגדל מעלת ההכנה דכובד ראש — לא רק כפשוטו, אלא גם כובד ראש דשכינה, רישא דכל רישין — תגדל יותר מעלת התפלה שלאח"ז, והיינו, שאע"פ שנוסח התפלה הוא בשוה אצל כולם, הרי התפלה היא באופן נעלה יותר, ועד שגם הבקשות על צרכים גשמיים הם בקדושה נעלית יותר.

וע"ד משנ"ת פעם²⁹⁹ אודות דברי הרגצ'ובי³⁰⁰ בענין מחלוקת קרח ועדתו על משה, אם העילוי שיש לכהנים לגבי לויים הוא רק בנוגע לענינים המיוחדים לכהנים, או שגם בדבר שהלויים שוים לכהנים יש מעלה לכהנים על הלויים, והיינו, שהמעלה היתירה שבכהנים פועלת גם על הענינים שבהם שוים ללויים, וע"ד דברי הגמרא במסכת זבחים³⁰¹ "אטו שבת למוספין אהנאי לתמידין לא אהנאי" (בתמי'), וכן קדושת יוהכ"פ אהנאי גם לקרבנות שמקריבים בכל יום. ועד"ז בעבודת התפלה, שהעילוי שנעשה ע"י ההכנה דכובד ראש אהנאי גם לבקשת צרכיו הגשמיים.

מט. ועד"ז מצינו גם בלימוד התורה — שכל ענין שלומדים בתורה, הנה מלבד זאת שמוסיף בהבנה והשגה בנוגע לענינים שלמדו לפני"ז, הרי הוא גם הכנה לענינים שילמדו לאח"ז, שיתוסף בהם הבנה והשגה כו'.

וכללות הענין בזה — שישנו אופן בלימוד התורה כפי שלומדים כל ענין במקומו, ובזה גופא ישנו הלימוד בפשטות או בעמקות וכו'; אבל ישנה גישה אחרת לגמרי ללימוד התורה — כשיטת הרגצ'ובי, שבתורה אין ענין פרטי, וכל ענין בתורה, לא ימלט שלא תהי' לו שייכות לענין אחר לגמרי בתורה (כנ"ל סל"ט).

— ה"עולם" מרעיש ("שטורעם'ט") שהרגצ'ובי הי' בעל זכרון נפלא שלא הי' כמותו מאות שנים³⁰², אבל האמת היא שגדלותו האמיתית התבטאה לא רק בכך שהי' "בור סוד שאינו מאבד טיפה"³⁰³, וזכר כל ענין בתורה (אפילו "א פאָרוואַרפענער" ירושלמי או ברייתא), אלא בעיקר בכך שבכל ענין שלמד — החל מפסוק בחומש, וכן מארז"ל בחלק האגדה שבתורה³⁰⁴, ועאכו"כ בחלק ההלכה שבתורה (דין או אפילו שינוי לשון) — מצא ענין כללי ונקודה כללית שקשורים עם ענינים

(248) זח"א יב, ב. וראה הלי' ת"ת לאדה"ז
פ"ב ה"ב. וש"נ.
(249) שבת יא, א.
(250) ראה גם תו"מ חפ"א ע' 62. וש"נ.
וראה גם לקמן סמ"ט.
(251) מגילה ו, ריש ע"ב.
(252) הוריות בסופה.
(253) יומא כו, א.
(254) רפ"ב. וש"נ.
(255) סוטה כב, א.

(299) ראה גם תו"מ חס"ח ע' 267 הערה וש"נ.

73 ובשוה"ג. וש"נ. (302) ראה גם תו"מ ח"פ ס"ע 91. וש"נ.

(300) צפע"נ עה"ת ר"פ קרח. (303) אבות פ"ב מ"ט.

(301) צא, רע"א. וראה גם לעיל ע' (304) ראה גם לעיל ע' 31 הערה 23.

מיד כשמרגיש שחסר לו משהו, ללא הכנות כו', וכמו נשים, ש"חייבין בתפלה, דרחמי ניהו"ו²⁹², אבל אצלן לא שייך הענין ד"כובד ראש";

אבל מי ששייך לענין ד"כובד ראש" — הנה על זה נאמר במשנה "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש", ובדיוק הלשון "אין כו' אלא כו'" (ולא בלשון חיובי: עומדין להתפלל מתוך כבוד ראש), שזהו לעיכובא²⁹³, ומי ששייך לכבוד ראש ומתפלל ללא הקדמת כבוד ראש, הרי זה כמו שמבקש בקשה ובשעת מעשה מתנהג באופן הפכי.

[וע"ד המבואר בנוגע למאמר התיקוני זהר²⁹⁴ שאלו שמבקשים "ביומי דכיפורי" על "מזונא סליחה וכפרה וחיי, כתבנו לחיים", הם כמו כלבים שצועקים "הב הב" — דלכאורה הרי זה היפך פשוט הענין דמצות תפלה, שבשעה שחסר לאדם ענין גשמי עליו לבקש זאת מהקב"ה? — שמאמר זה קאי על אלו ששייכים לענין ד"כובד ראש" של השכינה, ואעפ"כ מבקשים רק עבור עצמם כו'.]

וכמו בנוגע ללימוד התורה, שיש מי שלעת-עתה שייך רק ללימוד אל"ף-בי"ת, ואח"כ גדל ונעשה "בן חמש שנים למקרא", ואח"כ "בן עשר שנים למשנה" ו"בן חמש עשרה לגמרא"²⁹⁵ — שאז אינו יוצא י"ח מצות תלמוד תורה בלימוד מקרא בלבד, ועד שמצינו בביאור מארוז²⁹⁶ "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה" (אף שלכאורה גם מקרא מגילה הוא בכלל תלמוד תורה²⁹⁷), שלגבי לימוד התורה בהבנה והשגה ועיון כו', נחשב מקרא מגילה לביטול תורה²⁹⁸.

ועד"ז בנוגע לתפלה שענינה שאלת צרכיו — שגדר צרכי האדם תלוי במעמדו ומצבו, שאם הוא במעמד ומצב ששייך רק לענינים גשמיים, אזי מקים מצות תפלה בכך שמבקש אותם ללא הכנות כו', אבל אם הוא במעמד ומצב ששייך לענין של כובד ראש — כובד ראש דשכינה, או עכ"פ כובד ראש כפשוטו, הכנעה ושפלות — אזי מוכרחת להיות תפלתו לאחרי ההכנה דכובד ראש.

מח. ומזה מובן בנוגע לעניננו — מעלת חשיבות ההכנה למצוה: אע"פ שיש אופן של קיום מצות התפלה מצד חסרון דברים גשמיים בלבד, ללא ההכנה דכובד ראש, הרי מובן, שכאשר ישנה ההכנה דכובד ראש, הרי זה פועל על התפלה שלאחרי' שתהי' באופן נעלה יותר,

(292) ברכות כ, ב.
 (293) ראה מנחות פג, ב ובתוד"ה מתני'.
 (294) ת"ו (כב, א).
 (295) אבות ספ"ה.
 (296) מגילה ג, א.
 (297) ראה רש"ש ויד דוד למגילה שם.
 (298) ראה גם ת"מ חע"ז ע' 130. וש"נ.

ואפילו להדעה שמותר לפסוק מרמב"ם ומשו"ע²⁵⁶, הרי זה שייך רק למי שעסק בשקו"ט שבתורה כו'; ורק לאח"ז מגיעים ל"דבר ה' זו הלכה".

ומובן גודל ההכרח באופן הלימוד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, שכן, הן אמת שצריך להבטיח שיהיו גדולים בישראל גם בשקו"ט ופלפול דתורה, אבל ביחד עם זה צריך לדעת שכיון ש"המעשה הוא העיקר"¹⁶, בהכרח להבטיח גם את אופן הלימוד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, שהרי אם לא יהי' שינוי בשיטת הלימוד בשיבות, שיהיו גם אלו שילמדו על מנת לפסוק הלכות, הנה כעבור משך זמן לא יהי' אצל מי לשאול שאלה!

ולהעיר, שמצינו בהנהגת גדולי ישראל ראשי ישיבות שעסקו בשקו"ט ובפלפול דתורה וכו', שהי' להם דיין ירא-שמים שסמכו עליו, ואליו היו שולחים את כל השאלות ההלכתיות, ולכן היו יכולים להתעמק בשקו"ט דתורה כפי שיטתם ושורש נשמתם כו';

אבל בדורנו דור יתום זה, הנה לעת-עתה ישנם עדיין רבנים מורי הוראה שלמדו בישיבות שהיו פעם, אבל יש כבר עשרות מקומות שכשמתעוררת שאלה בנוגע למעשה בפועל, צריך לטלפן לרב שגר במרחק של כו"כ מילין (ובמילא אין זה מועיל בנוגע לשאלות שמתעוררות בשבת ויו"ט), וגם צריך למצוא אותו לא בזמן המנוחה, ולא בזמן שהוא עסוק במסכתא אחריתי וכו'; ומה גם שלהיותו רב זקן, בן שבעים או שמונים שנה, אינו יודע מכל החידושים וההמצאות שנעשו בעולם, שיוכל להשיב על שאלה שמתעוררת בימינו אלו.

מא. ובנוגע לפועל:

אף שנתמעט הלימוד באופן דלאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, בגלל שעסוקים בשקו"ט ופלפול דתורה — הרי ההכרח שבזה הוא צורך השעה שנוגע לכלל ישראל; וכשם שמצינו שאע"פ שעל לימוד התורה נאמר²⁵⁷ "כל חפצים לא ישוו בה", אפילו חפצי שמים, מ"מ, כשיש מצוה עוברת, הרי זה דוחה את כל התורה כולה²⁵⁸, הרי עאכ"ו שכן הוא בנוגע ללימוד התורה גופא, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, שאין זה א"א

(256) ראה מו"ק שם. ירושלמי ברכות (257) משלי ח, יא. וראה מו"ק ט, ריש פ"א סה"ב. רמב"ם ה' ת"ת פ"ג ה"ד. טושו"ע יו"ד סרמ"ו ס"ח. ה' ת"ת לאדה"ז ע"ב.
 פ"ד ה"ג. שו"ע אדה"ו או"ח סתמ"ד ס"ח.

בעה"ב'שער לימוד", אלא לימוד שדורש יגיעה והעמקה יתירה, ובפרט בנוגע לכו"כ שאלות בקשר לחידושים שבעולם, שבדאי יש בתורה פס"ד ברור על כל הענינים שבעולם, אלא שכדי למצוא זאת יש צורך בהעמקה יתירה כו'.

וכיון שהשמחה דשמח"ת פורצת את כל הגדרים (כנ"ל סל"ח), הרי זו שעת הכושר לפעול על עצמו לשנות את ההרגל (אף שנעשה טבע שני²⁵⁹), שאע"פ שעד עתה עסק בשקו"ט ופולפול דתורה, הנה עכשיו הוא ילמד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא.

ולכן, דבר נכון, והלואי שתתקבל ההצעה [ומובן שאין הכרח לומר ממי באה ההצעה; שיאמר זאת מישהו אחר, ויאמר שזוהי הצעה שלו, ובלבד שיתקבל הדבר] — שיבחרו אברכים בכוללים ובחורים בישיבות שיעסקו בלימוד באופן לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, כדי שיוכלו לפסוק הלכות בישראל.

ומובן, שבשביל זה צריכים לבחור אברכים בחורים בעלי יראת שמים, ש"יראת ה' היא אוצרם"²⁶⁰, שאז, הנה גם אם תהי' להם סברא עמוקה וכו', הנה בנוגע לפועל יפסקו כפי שכתוב בשו"ע!

— רב אחד, עם זקן ארוך, שיש לו סמיכה יורה וירד וידין ידין, וב"ד כשר, סיפר לי, שהיתה אצלו שקו"ט בנוגע לנוסח הברכה בנוגע לגיור, וכששאלתי אותו: הרי מפורש בשו"ע נוסח הברכה? ענה לי, שיש לו סברא לשנות את הנוסח שכתוב בשו"ע, כיון שיש לו ראי' ומקור מבבלי ומירושלמי ומתוספתא. ואמרתי לו, אפילו את"ל שהב"י לא ראה את דברי התוספתא והירושלמי שנתגלו רק אח"כ, הרי את הבבלי בודאי ראה! ... אבל כנראה שהרב הנ"ל התלהב ביותר מהחידוש שלו — שזהו אמנם ענין גדול, כפי שמצינו²⁶¹ שצהבו פניו כו' כשמצא תוספתא חדתא (או עתיקתא), אבל הפס"ד לפועל צ"ל כמ"ש בשו"ע, אך הרב הנ"ל עשה לפועל כפי הסברא שלו, ואת הנעשה אין להשיב.

והעצה היחידה לזה היא — להוסיף ביראת שמים, שאז לא יעשה ע"פ חשבונות שכלו, אלא הוא יפסוק כמ"ש בשו"ע, וכנ"ל (סכ"ג) שרבי יהושע קיים את הפס"ד של רבן גמליאל ו"נטל מקלו ומעותיו בידו וכו'.

259) שבילי אמונה נ"ד ש"ב. וראה שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ו. תניא ספי"ד. שם פט"ו. וראה גם שם פמ"ד (סג, ב).
260) ע"פ ישע"י לג, ו. וראה ברכות לג, ב. שבת לא, א.
261) ראה ירושלמי שבת פ"ח ה"א. פסחים פ"י סוף ה"א. שקלים פ"ג ה"ב. קה"ר פ"ח, א (ד). לקו"ת מסעי צג, ב. סה"מ תרנ"ז ס"ע קנ. ריש ע' קעד. ועוד.

נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפסה²⁸² בלקו"ש ח"י"ז ע' 187 ואילך.

מז. ועוד ענין במעלת ההכנה למצוה, שעל ידה ניתוסף עליו במצוה — כפי שמצינו בנוגע לתפלה:

בנוגע למצות עשה דתפלה — כתב הרמב"ם²⁸³ "חיוב מצוה זו כך הוא שיהא אדם .. שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה".

ולכאורה, הרי זה היפך דברי המשנה²⁸⁴ "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש" [כפי שלמדים²⁸⁵ ממ"ש²⁸⁶ "השתחוו לה' בהדרת קדש", "אל תקרי בהדרת אלא בחרדת" (שקשור עם ההתבוננות ברומומות האל ושלמות האדם²⁸⁷)], ולא באופן שבשעה שיהודי מרגיש שחסר לו דבר-מה, הנה תיכף ומיד — ללא הכנות כלל — עליו להתפלל לה' ולבקש ממנו למלא חסרונו?!

והביאור בזה²⁸⁸ — בפשטות — שיש כו"כ דרגות בתפלה; יש דרגא בתפלה שמיד כשמרגיש שחסר לו משהו ה"ה מבקש מה', ובכך מקיים את המצוה; אבל יש דרגא נעלית יותר מזה, שאומרים לו שכיון שרוצה שתפלתו תתקבל, יש עצה לזה — שיהי' אצלו הענין ד"כובד ראש",

ובזה גופא יש חילוקי דרגות — החל מ"כובד ראש" כפשוטו, כפירוש רש"י: הכנעה ושלמות²⁸⁹, ועד לפירוש הרב המגיד²⁹⁰, ש"כובד ראש היינו כובד של רישא דכל רישין", וכפי שמבאר ש"אל תתפלל בשביל דבר שחסר לך .. (אלא) תתפלל על הכבידות שיש בראש .. בשכינה כביכול" (כמארוז"ל²⁹¹ "שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי וכו'").

ובפשטות — תלוי הדבר במעמדו ומצבו של המתפלל:

מי שאינו שייך לענין ד"כובד ראש" — לא רק כפי' הבעש"ט והמגיד, אלא אפילו כפשוטו — יכול וצריך להתפלל ולבקש מהקב"ה

282) בשילוב שיחות וא"ו תשרי וש"פ האזינו.
283) הלי' תפלה פ"א ה"ב.
284) ברכות רפ"ה (ל, ב).
285) לדעת ריב"ל — ברכות שם. וראה בארוכה לקו"ש חל"ד ע' 67 ואילך.
286) תהלים כט, ב. ועוד.
287) ראה גם תו"מ חפ"א ע' 90. וש"נ. לעיל ע' 11. ע' 19 ואילך.
288) נסמן בלקו"ש שם ריש ע' 69.
289) נסמן בלקו"ש שם ע' 73.
290) סנהדרין מו, א (במשנה). וש"נ.
291) נסמן בלקו"ש שם ע' 73.

[ולהעיר מהחידוש של א' האחרונים²⁷⁷, שחולה שלא ישב בסוכה, ואין עמו מי שיחוייב לישיב בסוכה, יחוייב לפני החג לעשות סוכה, כיון שעשיית סוכה היא גופא מצוה, אף שלא ישבו בה בחג],

ומוסיף בנוגע לברכת שהחינו, ש"הי' ראוי לברך בשעת עשיית", דכיון ש"נתקנה על השמחה שיש לאדם מן המצוה שאינה תדירה ובאה מזמן לזמן", לכן לא שייך לומר שזהו דוקא בגמר המצוה, ומה שאין אנו מברכים שהחינו בשעת עשיית הסוכה, הרי זה "לפי שאנו סומכין על ברכת שהחינו שאומרים בקידוש היום שבליל יו"ט בשביל מצות קידוש היום, שהיא ג"כ מצוה הבאה מזמן לזמן, וברכה אחת עולה לכאן ולכאן" —

משא"כ בנוגע לד' מינים נאמר רק "ולקחתם לכם גו'", אבל לא נתפרש מאומה אודות ההכנה שע"י קציצתם מהאילן, ולכן אין קס"ד שיצטרכו לברך על חתיכת האתרוג מהאילן.

ויש לעיין: מהי הסברה והגדר שיש הכנה קרובה לקיום המצוה ושאי אפשר בלעדה, ובכל זאת אינה נחשבת לחלק מהמצוה, כמו קציצת האתרוג, ויש הכנה שנעשית חלק מהמצוה, כמו עשיית הסוכה²⁷⁸.

מו. המשך הענין,

— חילוקי הדרגות באופן השייכות של הכנה והכשרה למצוה אל המצוה עצמה: הכנה שהיא בעצמה מצוה, כמו "עבודה שיש אחרי" עבודה" (שהיא הכנה ל"עבודה תמה")²⁷⁹; עשיית סוכה שהיא חלק מהמצוה (כנ"ל בארוכה); מכשירי מצוה (שלדעת ר"א דוחין את השבת²⁸⁰); הכנה למצוה ע"י עשיית עניני הרשות באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹⁰⁸,

ועד"ז בנוגע להכנה לתשובה מאהבה רבה שעל ידה "זדונות נעשו לו כזכיות"²⁶, שהעילוי הוא לא רק בגברא (שצמאה נפשו כו'), אלא שנעשה שינוי גם בחפצא של הזדונות²⁸¹, שנעשים חלק מעבודת התשובה —

(277) ראה נפש חי' (להר"ר מרגליות) בשיחה זו.

לאו"ח סתרכ"ה. וראה גם תו"מ חס"ד ע' (279) יומא כד, א ואילך ובפרש"י.

403. וש"נ. (280) שבת קל, א ואילך.

(278) ראה גם המכתבים דט' מרחשון וימי (281) ע"ד עצי סוכה שחל עליהם שם

חנוכה שנה זו (אג"ק חל"א ע' כז ואילך, ע' שמים (כנ"ל סמ"ה).

סט ואילך) — מענה על שאלות במשנת

ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבוננו, כי גם כאשר בשכלו מונח באופן אחר, צריך להתנהג לפועל כפי הפס"ד.

ולכן, בנוגע לפועל, יבחרו בכל ישיבה ובכל כולל מספר בחורים ואברכים שיעסקו בלימוד התורה באופן דלאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא,

וכדי שלא יתפעלו ממה שיאמרו הבעלי-בתיים, וכיו"ב שאר ענינים שלא שערום אבותיכם — יבחרו מספר חשוב, ודוקא מבין היראי שמים וכו',

ויפה שעה אחת קודם — כיון שבכל יום ובכל לילה ישנם שאלות שצריך להשיב עליהם, ומה שיותר גרוע, שישנם דברים שלא יודעים בכלל שצריך לשאול אודותם, שזהו תפקיד נוסף לעורר בעה"ב על כל מיני שאלות.

מב. וענין זה נוגע ושייך גם לאלו שאין בכוונתם להיות מורי הוראה בפועל:

נוסף על מ"ש בגמרא²⁶² ש"תלמיד חכם צריך שילמוד ג' דברים כתב שחיטה ומילה", גם אם פרנסתו היא מהתעסקות בענינים אחרים — יש מעלה גדולה בכך שהרב יודע שיש בקהילתו אברכים למדנים, ובעת הצורך יוכל לפנות אליהם בחשאי ולהתייעץ עמהם בעניני הלכה וכו'.

ולהעיר, שהפס"ד בנוגע לפועל צריך לפסוק הרב בעצמו, ולא אברך שהוא בעה"ב, שכן, דעת בעה"ב היא היפך דעת תורה²⁶³,

— והרי לא מדובר אודות בעה"ב שהוא עם-הארץ, דא"כ, מאי קמ"ל, אלא המדובר אודות בעה"ב שיש לו את כל התנאים הדרושים לחבר ב"ד, ואעפ"כ, כיון שאינו רב, לא ימלט שלא יהיו אצלו הנחות העולם ("בעה"ב/ישע הנחות"), ולכן, גם אם הבעה"ב הוא למדן וחריף יותר מהרב, צריך להיות הפס"ד לפועל ע"י הרב דוקא (וע"ד שהלכה כבית הלל לגבי בית שמאי, אע"פ שב"ש הו"ו חריפי טפי²⁶⁴) —

אלא שיתכן שהרב — כבודו במקומו מונח — לא יודע היכן לחפש את הפס"ד בשו"ע, והבעה"ב הלמדן יוכל להראות לו היכן לחפש את הפס"ד.

(262) חולין ט, רע"א.

תו"מ חע"ח ס"ע 353 ואילך. וש"נ.

(263) ראה סמ"ע לחו"מ ס"ג סק"ג.

(264) ראה יבמות יד, א. הובא בתוס' נתיבות (לבעל החו"ד) שם סק"ח. וראה גם עירובין ו, סע"ב.

ומה גם שכאשר הרב ידע שישנו כעה"ב שיודע ללמוד יותר טוב ממנו, אזי יתבייש ממנו, ויוסיף בלימוד התורה כו'.

מג. ועוד נקודה בזה:

נוסף על השיעורים הקבועים בתורה שיש לכל אחד מישראל, מצינו שתיקנו בנוגע לשוחט שמזמן לזמן צריך לחזור על הלכות שחיטה, כמ"ש בשמלה חדשה²⁶⁵ (כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בכת-שחוק: אינני רוצה לומר כל כמה זמן צריך לחזור על זה, כדי שלא יאמרו שאסור לאכול משחיטתו של פלוני כו').

ויש לתקן זאת גם בנוגע לרב (אע"פ שבתקופה שתיקנו זאת בנוגע לשוחט, לא עלה על דעתם שצריך לתקן זאת גם בנוגע לרב), שאפילו כשיש לו סמיכה, "יורה יורה" ו"דין ידין", הגה כיון שהשכחה מצוי, הרי זה הכרח גמור שמזמן לזמן יחזור הרב על כל ההלכות, ובפרט ההלכות הצריכות למעשה.

מד. ויה"ר שממוצאי שמח"ת תהי' התחלה בענינים הנ"ל על כל השנה כולה, ובאופן שתרבה הדעה והחכמה וכו',

ובקרוב ממש נזכה לימות המשיח, כמ"ש הרמב"ם²⁶⁶ ש"באותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת, שנאמר²⁶⁷ כי מלאה הארץ דעה את ה'", ועד כפי שמסיים בסוף ספרו: "כמים לים מכסים",

ומבאר²⁶⁶ ש"מפני זה נתאוו כל ישראל נביאיהם וחכמיהם לימות המשיח (לא כדי שישלטו על כל העולם. . . ולא כדי לאכול ולשתות וכו', אלא) כדי שינוחו ממלכיות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצות כהוגן וימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה",

ומובן, שלא מספיק להתאנח על זה שאין לו מנוחת הנפש, ולכן אינו יכול להרבות בחכמה ודעת, אלא עליו לנצל כל רגע פנוי ללימוד התורה מתוך חיות כו', ועד כפי שהי' אצל הרגצ'ובי, שכל ענין שלמד, אפילו דבר פשוט בגמרא שכבר למד הרבה פעמים, הי' לומד זאת בחיות כו' כמו דבר חדש.

*

מה. בתור השתתפות ב"כינוס תורה" שיערך מחר — הנה נוסף

(265) ס"א ס"ז. וראה גם תו"מ חע"ג ס"ע (266) הלי' תשובה ספ"ט.

על הענין הכללי המדובר לעיל, יש להזכיר גם מה שדובר לאחרונה²⁶⁷ אודות הענין דמכשירי מצוה.

ובהקדמה — שיש בזה גם ענין מיוחד ששייך (לשמע"צ ושמח"ת שבהמשך) לחג הסוכות, שנקרא ע"ש מצות סוכה, ולא על שם מצות נטילת ד' מינים, כי, מצות נטילת ד' מינים ("ולקחתם לכם גו'") היא רק "ביום הראשון"²⁶⁸, אבל בשאר ימי החג אין אדם חייב ליטול לולב (אלא במקדש, ורק משחרב בית המקדש התקינו שיהי' לולב ניטל בכל מקום כל שבעת ימי החג זכר למקדש)²⁶⁹, ועוד זאת, שמצות לולב מקיימים פעם אחת בלבד, שהרי "מדאגבהי' נפק בי"²⁷⁰, ואילו מצות סוכה מקיימים במשך כל שבעת הימים, ולא רק פעם אחת ביום, אלא בכל פעם שיושבים בסוכה.

והנה, בב' מצוות אלו יש צורך בהכנה כדי שיוכלו לקיים המצוה — שהרי כדי לישב בסוכה, צריך תחילה לבנות הסוכה, וכן כדי ליטול ד' מינים, צריך תחילה לקצוץ הלולב והאתרוג מהאילן, וכיון שביו"ט עצמו אסור לבנות סוכה ולקצוץ לולב ואתרוג, בהכרח שתהי' ההכנה דעשיית הסוכה וקציצת ד' המינים לפני יו"ט.

אך יש חילוק ביניהם — שבנוגע לסוכה נתפרש בתורה (לא רק הציווי "בסוכות תשבו"²⁷¹, אלא גם) ציווי לעשות סוכה: "חג הסוכות תעשה לך"²⁷² (ולהעיר גם מדברי הגמרא²⁷³: "מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה, ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה"²⁷⁴, ותניא. . . כשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם שמים על הסוכה, שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה'"),

— ועד שאיתא בירושלמי²⁷⁵ ש"העושה סוכה לעצמו אומר אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעשות סוכה",

ומה שאין אנו מברכים על עשיית הסוכה — מבאר רבינו הזקן בשו"ע²⁷⁶ שזהו "לפי שעשייתה אינה גמר המצוה, שעיקר המצוה הוא לישב בה בחג",

(271) שם, מב.

(272) פ' ראה טז, יג.

(273) שם ט, א. וש"נ.

(274) אמור שם, לד.

(275) ברכות פ"ט ה"ג.

(276) אור"ח רסתרמ"א. וש"נ.

(267) שיחות וא"ו תשרי ס"ב; ש"פ

האזינו, שבת שובה סכ"א (לעיל ס"ע 30

ואילך; ע' 90). וש"נ.

(268) אמור כג, מ.

(269) סוכה מא, א (במשנה).

(270) שם מב, רע"א.